

Stödpaket för familjeombudsuppdraget

Familjeombudens mandatområden

- Barnets rättigheter
- Barn som närstående
- Barn som far illa
- Våld i nära relationer
- Samverkan inom Kronobarnsmodellen

Familjeombudens uppdrag som resurspersoner

- Uppmärksamma och informera verksamheten om barnets rättigheter, barn som far illa, våld i nära relationer och barn som närstående samt samverkan enligt Kronobarnsmodellen.
- Vara ett stöd och bollplank i verksamheten i det vardagliga arbetet med barnets rättigheter, barn som far illa, våld i nära relationer och barn som närstående samt samverkan enligt Kronobarnsmodellen.
- Nätverka med andra familjeombud i Region Kronoberg för att få till samverkan och erfarenhetsutbyte.

Förutsättningar för familjeombudens uppdrag

- Tillräckligt med avsatt tid för att kunna genomföra familjeombudsuppdraget, 1-4 dagar/månad.
- Tid för deltagande i nätverksträffar med andra familjeombud två gånger om året.
- Under första året avsatt tid för en grundutbildning motsvarande två utbildningsdagar.
- Det är viktigt att familjeombuden har mandat att driva frågorna

Stödpaketets innehåll inom varje mandatområde

- Lagar som reglerar området
- Checklista på hur verksamheten är rustad för området
- Utkast till presentationsmaterial som kan justeras för den egna verksamheten
- Filmer som kan visas för verksamheten
- Förslag på fördjupningsmaterial
- Frågor som verksamheten diskuterar och reflekterar kring

För vidare stöd och/eller utbildning

- Valentina Hajra, utvecklingsledare våld i nära relationer och barn som far illa, valentina.hajra@kronoberg.se, 0709 - 844 728
- Susann Swärd, människorätts- och barnrättsstrateg, susann.sward@kronoberg.se, 0709 - 844 558

Barnets rättigheter

Lagar som reglerar området

Det åligger hälso- och sjukvården att respektera, prioritera, skydda och säkerställa barnets rättigheter i alla delar av verksamheten utifrån Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, Hälso- och sjukvårdslagen kap. 5 § 6, samt Patientlagen kap. 10 och 11.

Styrdokument

- [Barnrättsbaserade beslut](#) – mallar och instruktioner till enkel prövning av barnets bästa, prövning av barnets bästa samt fördjupad prövning av barnets bästa.

Checklista på hur verksamheten är rustad för uppdraget

- ☐ Verksamheten har fått utbildning om vad barnkonventionen som lag innebär för verksamheten.
- ☐ Berörda inom verksamheten har kunskap om barnrättsbaserade beslut vid verksamhetsförändringar som påverkar barn, samt vid beslut som ska tas av hälso- och sjukvårdsnämnden, regionstyrelsen eller regionfullmäktige.
- ☐ Verksamheten rapporterar in till Barnbokslutet i samband med årsredovisningen.

Presentationsmaterial

Följande presentationsmaterial kan användas av familjeombud för att utbilda kring barnets rättigheter:

- [Barnets rättigheter](#)

Filmer

Följande [utbildningsfilmer](#) kan visas för verksamheten som en del av utbildningen om barnets rättigheter:

- Barnets rätt till bästa uppnåeliga hälsa (ca 31 minuter)
- [Barnets rättigheter inom tandvården](#) (ca 14 + 21 minuter)

Det finns även fyra [situationsfilmer](#) med reflektionsfrågor:

- Bemötande av barn (ca 4 minuter)
- Information anpassad till barn (ca 4,5 minuter)
- Barns delaktighet och inflytande i vården (ca 4 minuter)
- Barn som far illa (ca 4 minuter)

Fördjupningsmaterial

Följande fördjupningsmaterial kan öka kunskapen om barnets rättigheter inom hälso- och sjukvården:

- [Barnkonventionen](#)
- [FN:s Barnrättskommittés Allmänna kommentarer](#)
- [FN:s Barnrättskommittés rekommendationer till Sverige – hälso- och sjukvården](#)
- [Barnombudsmannen Barnrätt i praktiken](#)
- [1177 om barnets rättigheter inom hälso- och sjukvården](#)
- [MediPrep – barnens 1177](#)

Reflektionsfrågor

- Vad är våra utmaningar i att bidra till bästa möjliga förutsättningar för barnets utveckling och hälsa?
- Hur bedömer vi barnets bästa hos oss?
- Vilken möjlighet har barn (både som patienter och närstående) att vara delaktiga och få inflytande?
- Vilka möjligheter har barn (både som patienter och närstående) att få information anpassad till barnets ålder och mognad samt individuella behov?
- Vad behöver vi göra för att stärka vårt arbete med barnets rättigheter?

Barn som närstående

Lagar som reglerar området

Hälso- och sjukvården ska särskilt beakta ett barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med har:

- en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning,
- en allvarlig fysisk sjukdom eller skada, eller
- har ett missbruk av alkohol, annat beroendeframkallande medel eller spel om pengar
- utsätter eller har utsatt barnet eller en närstående till barnet för våld eller andra övergrepp.
- Detsamma gäller om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med plötsligt avlider. *Hälso- och sjukvårdslagen kap. 5 § 7 och Patientsäkerhetslagen kap. 6 § 5*

Styrdokument

- [Riktlinje för barn som närstående](#)

Checklista på hur verksamheten är rustad för uppdraget

- ☐ Verksamheten har fått utbildning om riktlinjen för barn som närstående.
- ☐ Verksamheten uppmärksammar barn som närstående.
- ☐ Verksamheten vet vem inom regionen man kan samverka med eller hänvisa barnet till vid behov.

Presentationsmaterial

Följande presentationsmaterial kan användas av familjeombud för att utbilda om barn som närstående:

- [Introduktion för nyanställda](#)
- [Barn som närstående](#)
- [Barn som närstående och barnfridsbrottet](#)

Filmer

Följande filmer kan visas för verksamheten som en del av utbildningen om barn som närstående:

- [Film om barn som närstående \(8 minuter\)](#)

Fördjupningsmaterial

Följande fördjupningsmaterial kan öka kunskapen om barn som närstående:

- [Riktlinje: Uppmärksamma barn som närstående](#)
- [Exempel på talarmanus för barn som närstående samt när barn far illa](#)
- [Fickkort Barn som närstående](#)
- [Fickkort Orosanmälan Barn som närstående](#)
- [Till barn och ungdomar - När någon i din familj](#)
- [Till föräldrar och viktiga vuxna - Att prata med barn som närstående](#)
- [Barn som närstående på 1177](#)
- [Nationellt Kompetenscentrum Anhöriga](#)
- [Webbutbildning barn som närstående](#)

Reflektionsfrågor

- Hur uppmärksammar vi barn som närstående hos oss?
- Hur motiverar vi vårdnadshavare och närstående att prata med barnet när de inte vill eller tror att de skyddar barnet genom att inte prata om situationen eller det som hänt?
- Hur säkerställer vi att barnet får information om situationen eller det som hänt, genom att vi stöttar vårdnadshavare, pratar med barnet tillsammans med vårdnadshavare eller pratar direkt med barnet?
- Hur ser vi till att barn med särskilda behov eller med annat språk än svenska får information?
- Vad behöver vi göra för att stärka vårt arbete med barn som närstående?

Barn som far illa

Lagar som reglerar området

Var och en inom hälso- och sjukvården är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa, utifrån Socialtjänstlagen 14 kap. 1 §, 1 c § och Patientsäkerhetslagen kap. 6 § 5, samt lagen om Barnfridsbrott.

Styrdokument

- [Handlingsplan vid misstanke om våld i nära relationer och/eller barn som far illa](#)
- [Vårdokumentation vid våldsutsatthet](#)
- [Rutin vid skyddade personuppgifter](#)
- [Tandvården rutin för orosanmälan barn](#)
- [Tandvården rutin för uteblivande besök barn](#)

Checklista på hur verksamheten är rustad för uppdraget

- ☐ Verksamheten har fått utbildning om barn som far illa
- ☐ Verksamheten har fått utbildning om anmälningsplikten kring barn som far illa
- ☐ Verksamheten har omvandlat övergripande handlingsplan och rutiner till verksamhetsnära rutiner

Presentationsmaterial

Följande presentationsmaterial kan användas av familjeombud för att utbilda kring barn som far illa:

- [Introduktion för nyanställda](#)
- [Barn som far illa och anmälningsplikten](#)
- [Våld mot barn som har funktionsnedsättning](#)

Filmer

Följande filmer kan visas för verksamheten som en del av utbildningen om barn som far illa:

- [Film om barn som far illa \(6 minuter\)](#)
- [Våld mot barn 2022 \(5 minuter\)](#)

Fördjupningsmaterial

Följande fördjupningsmaterial kan öka kunskapen om barn som far illa:

- [Lathund vid orosanmälan kring barn som far illa](#)
- [Stödmaterial vid en orosanmälan](#)
- [Flödesschema vid misstanke om att ett barn far illa](#)
- [Exempel på talarmanus vid oro för att barn far illa samt för barn som närstående](#)
- [Fickkort Fråga barn och unga om våldsutsatthet](#)
- [Bildstöd Våldsutsatthet](#)
- [Rutin - Vårdokumentation för våldsutsatta personer](#)
- [Rutin för patienter med skyddade personuppgifter](#)
- [Vem gör vad inom Region Kronoberg kring barn som far illa](#)
- [Skicka orosanmälan till socialtjänsten i Kronobergs län](#)
- [Socialtjänst och externa aktörer i Kronobergs län](#)
- [Definitioner av våldsutsatthet samt relevanta länkar](#)
- [Anmälningsplikten vid misstanke om att barn far illa](#)
- [Handbok om våld i nära relationer - för Kronobergs län](#)
- [Information till vårdnadshavare om orosanmälan till socialtjänsten](#)
- [Socialstyrelsen om barn som far illa](#)
- [1177: När barn far illa](#)
- [Det vi inte ser: om psykisk ohälsa – Socialstyrelsen](#)
- ["Visitkortssidan" Vi finns här för dig](#)

Reflektionsfrågor

- Vad är våra utmaningar med att upptäcka barn som far illa?
- Hur går vi tillväga när vi misstänker eller vet att barn far illa?
- I vilka situationer bör vi inte prata med vårdnadshavare om att en orosanmälan är gjord?
- Vem samverkar vi med internt och i länet kring barn som far illa?
- Vad behöver vi göra för att stärka vårt arbete kring att upptäcka barn som far illa?

Våld i nära relationer

Lagar som reglerar området

Om en vuxen visar symtom eller tecken som väcker misstanke om att hon eller han har utsatts för våld, ska hälso- och sjukvårdspersonalen frågar den vuxne i enrum om orsaken till symtomen eller tecknen. Om misstanke kvarstår ska personalen:

1. Ta reda på om det finns barn i den vuxnes familj
2. Göra en anmälan till socialtjänsten enligt 14 kap, 1 § SoL, om det finns barn i familjen
3. Informera om möjligheten till vård och omvårdnad från hälso- och sjukvården eller stöd och hjälp från socialtjänsten och frivilligorganisationer,
4. Beakta vilka behov den vuxne kan ha av såväl fysisk som psykisk vård

Detta ska ske utifrån Hälso- och sjukvårdslagen 2, 2a, 3 §§ och Tandvårdslagen 2-3 §§ Hälso- och sjukvården och tandvården ska bedrivas så att den uppfyller kraven på god vård. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer SOSFS 2014:4.

Styrdokument

- [Handlingsplan vid misstanke om våld i nära relationer och/eller barn som far illa](#)
- [Vårdokumentation vid våldsutsatthet](#)
- [Rutin för patienter med skyddade personuppgifter](#)

Checklista på hur verksamheten är rustad för uppdraget

- ☐ Verksamheten har fått utbildning om våld i nära relationer.
- ☐ Verksamheten har fått utbildning om hedersrelaterat våld och förtryck.
- ☐ Verksamheten har omvandlat övergripande handlingsplan och rutiner till verksamhetsnära rutiner.

Presentationsmaterial

Följande presentationsmaterial kan användas av familjeombud för att utbilda kring våld i nära relationer:

- [Introduktion för nyanställda](#)
- [Barn som närstående och barnfridsbrottet](#)
- [Flödesschema vid våldsutsatthet](#)
- [Våld i nära relationer](#)
- [Särskilda våldsutsatta riskgrupper](#)
- [Sexuellt våld](#)
- [Prostitution och människohandel](#)
- [Ny lag om Hedersbrott](#)
- [Negativ social kontroll - Hedersrelaterat våld och förtryck](#)
- [Könsstämpning av flickor och kvinnor](#)

Filmer

Följande filmer kan visas för verksamheten som en del av utbildningen om våld i nära relationer:

- [SVT Edit: Julia Våld i nära relationer](#) (3 minuter)
- [Eva och Johan - En film om svartsjuka och våld i nära relationer](#) (polisen) (7 minuter)
- [Hedersrelaterat våld och förtryck](#) (polisen) (19 minuter)
- [Det är mitt liv – om barn som inte får bestämma om sitt eget liv](#) (3.50 minuter)
- [Ungas berättelser om hedersrelaterat våld och förtryck](#) (4 minuter)
- Att ställa frågan om våldsutsatthet på:
 - [Barnmorskemottagning](#) (3 minuter)
 - [På barnmorskemottagningen med tolk](#) (5 minuter)
 - [Smärtmottagning](#) (7 minuter)
 - [Nybesök hos allmänläkaren](#) (3,5 minuter)
 - [Akutmottagningen](#) (9 minuter)
 - [Hos psykologen](#) (7 minuter)

- [På psykiatriska kliniken](#) (5 minuter)
- [Inför gynekologisk undersökning](#) (3 minuter)
- [Nybesök hos tandläkaren](#) (3 minuter)

Fördjupningsmaterial

Följande fördjupningsmaterial kan öka kunskapen om våld i nära relationer:

- [Flödesschema vid våldsutsatthet](#)
- [Handlingsplan våld i nära relationer, barn som far illa och hedersrelaterat våld och förtryck](#)
- [Rutin – vårddokumentation för våldsutsatta personer](#)
- [Rutin för patienter med skyddade personuppgifter](#)
- [Information till patient med skyddade personuppgifter](#)
- [Poster med information om våld i nära relationer](#)
- [Poster: Har du frågat om våldsutsatthet idag](#)
- [Sammanfattning av socialstyrelsens nya föreskrifter](#)
- [Handbok om våld i nära relationer - Kronobergs län](#)
- [Skicka orosanmälan till socialtjänsten i Kronobergs län](#)
- [Socialtjänst och externa aktörer runt våldsutsatta personer i Kronobergs län](#)
- [Bildstöd Våldsutsatthet](#)
- [Fickkort Fråga vuxen om våldsutsatthet](#)
- [Fickkort Orosanmälan närstående barn](#)
- [Definitioner av våldsutsatthet samt relevanta länkar](#)
- [Varningssignaler hos våldsutsatta patienter](#)
- [Gällande anmälningsplikt på vuxna](#)
- [Nationellt centrum för Kvinnofrid NCK](#)
- [Information om våld och föräldraskapsstöd på olika språk](#)
- [Kartläggning av Region Kronobergs arbete med patienter utsatta för sexuella övergrepp](#)

Webbutbildningar

- [Webbkurs om våld i nära relationer](#)
- [Webbutbildning om hedersrelaterat våld och förtryck](#)
- [Webbutbildning om våld mot äldre](#)

Arbetsgivarens ansvar vid våld i nära relationer

- [Din roll som chef – SKR:s stödmaterial vid våldsutsatthet i personalen](#)

Reflektionsfrågor

- Vad är våra utmaningar med att upptäcka personer utsatta för våld i nära relationer?
- Vad är våra utmaningar med att upptäcka personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck?
- Vad är våra utmaningar med att upptäcka särskilt sårbara målgrupper?
- Vilka aktörer i länet hänvisar vi utsatta patienter för vidare hjälp och stöd?
- Vad behöver vi göra för att stärka vårt arbete kring personer utsatta för våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt särskilt sårbara målgrupper?

KRONOBARNSMODELLEN

Lagar som reglerar området

Samordnad individuell plan (SIP) fördes in i socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen år 2010. Planen ska upprättas när den enskilde har behov av insatser från både socialtjänsten och hälso- och sjukvården, förutsatt att planen behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda och att den enskilde själv samtycker till planen. Barnens plan ersätter SIP för barn under 18 år.

Styrdokument

- [Länsgemensam handlingsplan för Kronobarnsmodellen](#)

Checklista på hur verksamheten är rustad för uppdraget

- ☐ Verksamheten har fått utbildning om Kronobarnsmodellen på rätt nivå
- ☐ Verksamheten vet hur de aktiverar samverkan runt ett barn inom Kronobarnsmodellen.
- ☐ Verksamheten vet hur de ska använda barnets bästa-hjulet och barnets plan vid samverkan.

Presentationsmaterial

Följande presentationsmaterial kan användas av familjeombud för att utbilda kring barn som far illa:

- [Presentation för kännedom om och aktivering av Kronobarnsmodellen](#)
- [Presentation för att arbeta inom Kronobarnsmodellen](#)
- [Presentation för barnensbästa-ansvariga och att arbeta inom Kronobarnsmodellen](#)
- [Barnets bästa-hjulet](#)

Filmer

Följande filmer kan visas för verksamheten som en del av utbildningen om Kronobarnsmodellen:

- [Kunskap om och aktivering av Kronobarnsmodellen](#)
- [Kunskap om och samverkan inom Kronobarnsmodellen](#)
- [Kunskap om och Barnets bästa-ansvar inom Kronobarnsmodellen](#)
- [Barnets plan](#)
- [Barnets bästa-hjulet](#)
- [Livet är inte så lätt](#)
- [Kronobarnsmodellen – Erika Lagergren, länsgemensam processledare](#)

Fördjupningsmaterial

Följande material är samlat på [vårdgivarwebben](#) om Kronobarnsmodellen:

- Kontaktvägar inom Kronobarnsmodellen
- Rutin för samverkan inom Kronobarnsmodellen vid etablerad vårdkontakt
- Rutin för samverkan inom Kronobarnsmodellen vid tillfällig vårdkontakt / barn som närstående
- Rutin vid inkommen inbjudan till samverkansmöten inom Kronobarnsmodellen
- Vanliga frågor och svar om Kronobarnsmodellen
- Flödesscheman för Kronobarnsmodellen
- Rutin för Barnets bästa plan i Linken
- Rutin för Vidicue
- Barnvänlig information om Kronobarnsmodellen
- Enkel barnanpassad information om Kronobarnsmodellen
- Enkel vuxenanpassad information om Kronobarnsmodellen

Reflektionsfrågor

- Vilka erfarenheter och reflektioner har vi kring att aktivera Kronobarnsmodellen när vi upptäcker ett barn i behov av samverkan mellan olika verksamheter?
- Vilka erfarenheter och reflektioner har vi kring samverkansmöten runt barnets plan?
- Vad kan vi göra för att stärka samverkan med andra aktörer inom Kronobarnsmodellen?